

FRÅGOR & SVAR

VÅR EXPERTPANEL Vi får mängder av frågor till redaktionen, det är uppenbart att ni, kära läsare, är engagerade och ständigt suktar efter mer kunskap. Därför har vi laddat upp med en hel panel, fem proffsiga experter – alla med sina egna specialområden.

Till dem kan du skriva och ställa frågor om exempelvis design, växtskötsel, plantering, växtval, sjukdomar eller annat som gäller din trädgård. Endast publicerade frågor besvaras.

Kompostmaskar gör nytta i alla typer av komposter.

Skriv till oss!

Skriv till: Allt om Trädgård, Frågor och svar, 105 44 Stockholm, eller mejla till: redaktion@aot.bonnier.se

VÅRA EXPERTER

Anders Kjellsson, landskapsingenjör. Kan svara på frågor om träd, buskar och ätliga växter.

Boel Sandskär, hortonom, inriktning växtskydd, SLU Alnarp. Boel svarar på frågor om växtsjukdomar och skadedjur.

Jonas Bengtsson, perennexpert, ordförande i Perenngruppen. Svarar på frågor om perenner och rabattväxter.

Lena Israelsson, trädgårdsskribent inriktad på köksträdgård, svarar på frågor om köksväxtodling, jord och gödsel.

Peter Englander, trädgårdsdesigner och medelhavsexpert, svarar på frågor om design och växtval.

Anders.

Boel.

Jonas.

Lena.

Peter.

SPECIALFRÅGA/KOMPOST

Hur väljer man kompost?

FRÅGA: Det finns så många olika typer av kompostbehållare: runda, fyrkantiga, med eller utan botten, träbehållare med mera. Vad skiljer dem åt och vilken rekommenderar du om man bor i radhus med en liten trädgård och ett köksland?

Margareta
i Linköping

LENA SVARAR: Det bästa sättet att kompostera i en liten trädgård är att ta vara på

ALLT avfall, både trädgårdsavfall och köksavfall. Och att göra det effektivt. Här är mina tips.

TRÄDGÅRDS-AVFALL

Trädgårdskomposten kan se ut lite hur som helst. En hög på marken duger, men en behållare är mer praktiskt. En nätkompost som man kan lyfta av är bra liksom

en träbehållare med öppningsbar front. Väljer du nätkompost råder jag dig att fodra den med exempelvis täckväv eller svart plast. Du anar inte vilken skillnad det gör en torr sommar. Vid torka upphör nämligen all aktivitet.

Men nu till det bästa – pallkragar, 3–5 ovanpå varandra. Bara att lyfta av kragarna en efter en vid tömning. Allt för att slippa stå med huvudet ner i behållaren och gräva vilket är livsfarligt för ryggen!

Satsa på två behållare, en som du jobbar aktivt med och hela tiden fyller på, och en för så kallad efterkompostering där materialet får vara ifred för att bli färdig kompost.

Enkel metod

Själv principen för kompostering av trädgårdsavfall är så enkel att jag måste gå ner på dagisnivå. En trädgårdskompost be-

Lena svarar på frågor om allt som rör köksträdgård.

Bästa träd-
gårdskompos-
ten – pallkragar
i flera våningar.

FOTO: LENA ISRAELSSON

höver tre färger: grönt, gult och brunt. Det gröna är allt färskt växtavfall som gräsklipp, örter och ogräsrens. Sådant material är kväverikt. Sedan har vi det gula: torra löv, torrt hö och gräs, halm och spån, alla kvävefattiga, men rika på kol. Slutligen brunt: jord eller kompostmylla. Av det bruna räcker det med några spadtag då och då. Bäst är att röra om i ytskiktet (10–20 centimeter ner) varje gång du fyller på avfall. Då slipper du det stentuffa jobbet att gräva om hela komposten.

När inget händer i en trädgårdskompost beror det ofta på torka. Kolla att materialet är fuktigt! Det beror lika ofta på att det saknas grönt. På med färskt gräsklipp och ogräsrens och blanda om.

KÖKSAVFALL

Sedan har vi köskomposten. Innan du startar måste du kontakta kommunens miljökontor och anmäla att du vill kompostera. De kräver alltid en isoleerad och rättsäker behållare. I en sådan komposteras både animaliskt och vegetabiliskt avfall.

Varje gång du tömmer hinken med köksavfall blandar du ner en fjärdedel strömaterial, det kan vara alltifrån hackad halm till spån och torvmull, och rör om. Ströets uppgift är att suga upp vätska och att skapa rätt kemisk balans mellan kol och kväve.

"Själva principen är så enkel att jag måste gå ner på dagisnivå."

Satsa på två behållare. När ettan är full får materialet vila medan du fyller tvåan. Kompostmaskar gör nytta även i en varmkompost. Är det för hett söker de sig till hörnen.

En kompostskruv är suverän. Den luftar materialet på djupet, vilket brukar behövas. Den färdiga mulden är underbar, extremt näringsrik och porös.

Du kan också kompostera inomhus, varför inte i köket? Perfekt också för dig som bor i lägenhet.

Bokashiströ i en hink, toppen för köskomposten.

Kompostera med bokashi

Den bästa metoden är med så kallad bokashi. Det är en japansk metod som innebär att avfallet syras. Du komposterar i en lufttät hink. Avfallet varvas med ett strömaterial, bokashi, som består av vetekli och mikroorganismer av en typ som kallas EM (effektiva mikroorganismer). Processen är sluten och därför luktfri. Det är den mest klimatsmarta komposteringsmetoden, eftersom den inte släpper ut några växthusgaser.

Jag köpte två bokashihinkar (2x16 liter) och ett kilo bokashiströ för 890 kr. Konstaterade att två hinkar räcker till två personer med måttliga mängder avfall. Annars krävs fler hinkar. Hinken har en kran för att man ska kunna tappa ur lakvattnet (använd det som krukväxtgödsel).

2–3 veckor efter det att hinken blivit full är materialet färdigt att grävas ner i landet, ungefär ett spadtag djupt. Vinter tid mellanlagrar du materialet i en kompostbehållare eller en sopsäck. ●

Boel svarar
på frågor om
växtskydd och
sjukdomar.

Angripen liguster

FRÅGA: Bladen på min ligusterhäck får bruna fläckar och ramlar av. Det börjar i augusti och blir sedan allt värre. Vad är det, och vad kan man göra åt det?

Leif-Göran Johnsson

BOEL SVARAR: Tråkigt att din ligusterhäck fått en svampsjukdom. Det är en typ av bladfläcksjuka som orsakas av en svamp som heter *Cercoseptoria ligustri-na* på latin. Svampen gynnas av fuktigt väder och kan ge runda bladfläckar, ofta med en mörk kant. Om angreppen är kraftiga blir det även bladfall på hösten.

Åtgärder för att minska angreppen är att beskära häcken under vintern (innan det börjar grönska), så att den luftas ur. Svampen övervintrar på nedfallna blad. Kratta ihop bladen och bränn dem, lägg dem i soporna eller i en varmkompost, där bryts de ner.

Svampangrepp på liguster

FRÅGOR & SVAR

Vänd för fler intressanta frågor!